

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

ВЪРХОВЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ
НА СЪЮЗА ПО ВЪПРОСИТЕ
НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ И
ПОЛИТИКАТА НА СИГУРНОСТ

Брюксел, 12.3.2021 г.
JOIN(2021) 6 final

СЪВМЕСТЕН ДОКЛАД ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Специален административен район Хонконг:

годишен доклад за 2020 г.

СЪВМЕСТЕН ДОКЛАД ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

СПЕЦИАЛЕН АДМИНИСТРАТИВЕН РАЙОН ХОНКОНГ:

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2020 Г.

Резюме

От преминаването на Хонконг към Китайската народна република (КНР) през 1997 г. Европейският съюз (ЕС) и неговите държави членки следят отблизо политическите и икономическите събития в Специалния административен район Хонконг (САР Хонконг). ЕС неизменно подкрепя принципа „една държава, две системи“ и неговото прилагане.

В съответствие с поетия през 1997 г. ангажимент към Европейския парламент Комисията и върховният представител ежегодно изготвят доклад относно събитията в Хонконг. През годините докладите включваха специален акцент върху спазването на принципа „една държава, две системи“ и върху автономността на Хонконг, предвидени в Основния закон.

Настоящият документ е двадесет и третият доклад и обхваща събитията през 2020 г. Доминиращи през тази година бяха, на първо място, политическите събития, а на второ — въздействието на пандемията от COVID-19, която се отрази сериозно и на икономиката на Хонконг.

Общ преглед на събитията в политическата и социалната сфера

В политически план уронването на високата степен на автономност на Хонконг и на правата и свободите, които трябваше да бъдат защитавани поне до 2047 г., определено се ускори през 2020 г. Тази ситуация е резултат от случаите на намеса от страна на властите в континентален Китай, които поставят под въпрос волята на Китай да спазва международните си задължения и ангажимента си към народа на Хонконг в съответствие с принципа „една държава, две системи“ и Основния закон на Хонконг.

Налагането на Закон за националната сигурност (ЗНС) на 30 юни чрез решение на Постоянния комитет към Общокитайското събрание на народните представители (ПК на ОСНП) породил сериозна загриженост по отношение на процесуалността и съдържанието на законодателството. През годината бяха арестувани голям брой продемократични активисти, законотворци и журналисти, включително по обвинения, свързани със ЗНС и с обществения ред.

Широкообхватният характер на престъпленията по ЗНС, както и несигурността по отношение на начина на прилагане на съставите на престъпленията породиха сериозна загриженост и имаха възпиращ ефект върху упражняването на защитените права и свободи в Хонконг. Макар че явната цензура в отговор на ЗНС бе малко и нямаше случаи на пряка опасност от закриване на продемократични издания, тенденцията към автоцензура в медиите, сред академичната общност и гражданското общество се засили.

Властите в континентален Китай засилиха надзора върху ставащото в Хонконг по други начини. Опасенията относно уязвимостта на принципа „една държава, две системи“ се засилиха през април, когато Службата за връзка в Хонконг (СВХ), която представлява властите на континентален Китай в Хонконг, заяви, че не е обвързана със задължението за ненамеса по свързаните с Хонконг въпроси, заложено в Основния закон.

Върховенството на закона и независимостта на съдебната власт продължават да бъдат важни гаранции за защитата на основните права и свободи в Хонконг. През годината съдилищата бяха подложени на неоснователни обвинения в пристрастност от страна на политици и това стана причина ръководителят на съдебната власт да направи подробно изявление, в което припомни разпоредбите и принципите на Основния закон, уреждащи съдебната система, и защити ролята, независимостта и професионалната почтеност на съдилищата.

Доверието в компетентността и професионалната почтеност на съдиите и в готовността им да отстояват върховенството на закона продължава да бъде високо и е твърде рано да се каже как съдилищата в Хонконг ще тълкуват ЗНС и доколко ще бъдат защитавани правата и свободите в контекста на прилагането му. По повечето от делата по ЗНС съдилищата разрешаваха освобождаване под гаранция преди съдебния процес, макар че възникват въпроси относно отказа да бъдат освободени под гаранция видни личности по други дела. В един от случаите по искане на прокуратурата съдия, специализиран по ЗНС, е бил определен за председател в дело по друг закон, включващо свързани със сигурността въпроси. Това поражда въпроси за обхвата и тълкуването на разпоредбите относно определянето на съдебния състав, съдържащи се в член 44 от ЗНС.

Изборите за Законодателен съвет (ЗС), които трябваше да се проведат на 6 септември, бяха отложени с една година, като правителството посочи като основание епидемичния взрив от COVID-19. ПК на ОСНП публикува решение за удължаване на мандата на Законодателния съвет най-малко с една година до провеждане на изборите и повечето от продемократите решиха да продължат да работят в ЗС през срока на едногодишното удължаване.

Решението на ПК на ОСНП от 11 ноември относно квалификацията на членовете на Законодателния съвет на Специалния административен район Хонконг въведе критерии за освобождаване от длъжност на досегашните законотворци и за дисквалификация на евентуални бъдещи законотворци. Това даде основание на властите на Хонконг да отстранят от Законодателния съвет четирима продемократични законотворци по-късно същия ден, което още повече подкопа високата степен на автономност на Хонконг и защитата на основните права и свободи. Решението на ПК на ОСНП стана повод за подаване на оставка от ЗС от страна на останалите продемократични законотворци; законодателният орган продължи да функционира, но с намалени възможности да прилага демократичните принципи на взаимозависимост и взаимноограничаване на властите.

ЕС насърчава САР Хонконг и централните власти да възобновят избирателната реформа, предвидена в Основния закон. Важно е да се изгради демократична, справедлива, отворена и прозрачна избирателна система, основана на всеобщо избирателно право, в изпълнение на залегналия в Основния закон ангажимент.

Всеобщото изборително право ще даде на правителството на Хонконг по-голяма легитимност, което ще спомогне за постигането на икономическите цели на Хонконг и преодоляването на социално-икономическите предизвикателства.

Общ преглед на реакцията на ЕС по отношение на налагането на Закона за националната сигурност

Върховният представител направи следните декларации относно Хонконг от името на Европейския съюз:

- на 29 май — относно одобряването на проектозакопи за националната сигурност от Общокитайското събрание на народните представители;
- на 1 юли — относно налагането на ЗНС;
- на 3 август — относно отлагането на изборите за Законодателен съвет;
- на 12 ноември — относно дисквалификацията на членове на Законодателния съвет на Хонконг.

Изявленията на говорителите на ЕС относно Хонконг обхващаха следните теми:

- на 10 август — арестите и акциите на основание на ЗНС;
- на 24 септември — задържането на Джошуа Уонг и други продемократични активисти;
- на 2 ноември — задържането на осем продемократични законотворци и политици;
- на 29 декември — съдебния процес срещу 10 жители на Хонконг в Шънджън.

Външните министри на страните от Г-7 направиха съвместно изявление относно Хонконг на 17 юни.

В приетите през юли заключения на Съвета¹ ЕС одобри пакет от ответни мерки като първа реакция на ЗНС. Пакетът включва, наред с останалото, политиката в областта на убежището и визовата политика; контрола на износа; наблюдението на съдебни процеси; подкрепата за гражданското общество; стипендиите и академичния обмен; преразглеждането на споразуменията за екстрадиция и въздържането от започване на каквито и да било нови преговори.

На заседанието на Съвета по външни работи на 7 декември бе постигнато съгласие, че ЕС следва да продължи да прилага договорените през юли мерки и при необходимост да обмисли допълнителни мерки в зависимост от това как ще се развие ситуацията.

ЕС изказа своята загриженост във връзка със събитията в Хонконг пряко пред китайското ръководство по време на Срещата на върха между ЕС и Китай, състояла се на 22 юни, както и на срещите на лидерите, проведени на 14 септември и на 30 декември.

¹ <https://www.consilium.europa.eu/bg/press/press-releases/2020/07/28/hong-kong-council-expresses-grave-concern-over-national-security-law/>.

Общ преглед на ситуацията с COVID-19 и на икономическите събития

По отношение на COVID-19 отличната здравна система на Хонконг и убедителният политически отговор, включващ строги карантинни мерки, както и отговорното отношение на жителите на Хонконг, изразяващо се в почти повсеместното носене на маски по време на епидемичния взрив, допринесоха за ефективното управление на пандемията от COVID-19.

2020 г. бе година на предизвикателства за световната икономика и Хонконг не бе изключение. Икономиката се сви в значителна степен и по-голямата част от основните за града отрасли пострадаха сериозно, с открояващото се изключение на финансовия сектор. Сливът в броя на туристите оказа силно влияние върху отраслите на луксозните стоки и услуги, хотелиерството и ресторантьорството, производството на хранителни продукти и напитки и транспорта, а търговията и логистиката бяха засегнати от слабата международна търговия. Въпреки предприетите от правителството няколко кръга от мерки за подкрепа на икономиката през годината коефициентът на безработицата се удвои (до 6,6 % през последното тримесечие на 2020 г.) Фискалната позиция на Специалния административен район също започна да се влошава, макар че Хонконг все още разполага със значителни резерви.

Европейските предприятия в града също пострадаха, особено тези, които разчитат на туристическите потоци и на международната търговия. Основно предизвикателство са ограниченията, свързани с пътуването, тъй като много от европейските дружества се установяват в Хонконг, за да осъществяват пробно дейности, които смятат да развиват в региона и в континентален Китай. Дружествата са разтревожени и от политическите събития в Хонконг, включително от уронването на принципа „една държава, две системи“, и се опасяват от потенциалното въздействие на ЗНС върху средата за стопанска дейност.

I. Събития в политическата и социалната сфера

Социалните размирици и мащабните протести, които започнаха през 2019 г. в отговор на внесения от правителството проект за Закон относно укриващите се от правосъдието извършители на престъпления и правната взаимопомощ, бяха преустановени през 2020 г., макар че продължиха да се провеждат спорадични демонстрации. Налагането на ЗНС чрез решение на ПК на ОСНП на 30 юни и въведените от правителството на Хонконг мерки за справяне с пандемията от COVID-19 бяха основни фактори, възпиращи публичните демонстрации.

Досега са задържани приблизително 10 000 души във връзка с предполагаеми престъпления, свързани с безредиците, включително много малолетни и непълнолетни. Забавянето при вземането на решения във връзка с възбуждането на наказателно преследване в редица случаи означава, че много от задържаните не са сигурни как ще се подходи спрямо твърденията срещу тях, което повдига въпроси относно справедливостта. Досега са заведени дела в около 20 % от случаите.

ЗНС поражда опасения в няколко аспекта. Начинът, по който бе приет, не съответства на разпоредбата на член 23 от Основния закон, който предвижда приемането на такива мерки да се извършва от Специалния административен район Хонконг „самостоятелно“. Възможността заинтересованите страни от Хонконг да изразят

мненията си относно проектозакона, преди той да бъде наложен, бе минимална — текстът бе предоставен едва след приемането на закона — и липсва демократичен контрол от страна на Законодателния съвет. През седмицата преди налагането на ЗНС главният управител публично заяви, че не е виждала предлагания законодателен акт в пълни подробности.

Дисквалифицирането на няколко продемократични законотворци, което ги лишава от възможността да се кандидатира за преизбиране в Законодателния съвет, се основаваше отчасти на това, че се противопоставиха на ЗНС. Това още повече ограничава възможността на избраните представители да упражняват контрол върху прилагането на мерките, предвидени в ЗНС.

Чрез ЗНС се създават четири състава на престъпление: отцепничество, подривна дейност, терористична дейност и влизане в сговор с чуждестранни сили или външни елементи. Широкообхватният характер на състава на престъпленията, както и несигурността по отношение на начина на прилагането им породиха огромни опасения и потиснаха упражняването на защитените права и свободи в Хонконг. На този етап трудно може да се прецени колко дълбок е този възпиращ ефект.

Бюрото на ЕС и дипломатическите представителства на държавите — членки на ЕС, в Хонконг осъществиха многобройни контакти с представители на гражданското общество, академичната общност и медиите, за да разберат как ЗНС се отразява на работата им. Законът несъмнено подтиква към засилване на автоцензурата и възприемане на подхода „безопасността преди всичко“, когато се съхранява информация и се използват социалните мрежи, а така също поражда опасения, че легитимните контакти с представителства на чужди държави могат да изложат хората на риск от наказателно преследване за „влизане в сговор“.

ЗНС има неограничено екстериториално приложение и предвижда в определени случаи подсъдността да се упражнява от органите на континентален Китай. Освен това делата по ЗНС могат да се разглеждат от съдилища при закрити врата, което изисква въпросът да се следи с особено внимание.

Правомощието на главния управител да определя кръг от съдии, които да разглеждат дела по ЗНС, е обект на критика. При определянето на съдиите обаче главният управител може да се допитва за съвети до ръководителя на съдебната власт. Освен това главният управител не определя кой съдия по кое дело ще работи.

Все още не е ясно в каква степен заложеното в ЗНС изискване към правителството на Хонконг да засили надзора и нормотворчеството по отношение на въпроси, свързани с националната сигурност в училищата, университетите, обществените организации, медиите и в интернет, ще се отрази на правата на човека и на основните свободи.

Чуждестранните дружества в Хонконг попадат в приложното поле на ЗНС. Членове 21 и 23 от ЗНС предвиждат тежки наказания лишаване от свобода за всеки, който се явява „подбудител, помагач, съучастник или предоставя парична или друга финансова помощ или имущество“ за извършването на престъпленията подривна дейност или отцепничество. Не е предвидено условието този вид помощ да е била предоставена умишлено, за да се квалифицира като престъпно деяние по реда на закона, което кара банките да извършват внимателен оглед на услугите, които предоставят на физически

лица и на групи, занимаващи се с продемократична и друга политическа дейност. Съгласно член 31 от ЗНС на търговските дружества и организациите може да се търси наказателна отговорност, могат да им бъдат налагани глоби и да им бъде отнет лицензът.

През 2020 г. на основание на ЗНС са извършени 31 ареста и в четири случая са повдигнати обвинения. Сред задържаните има няколко видни продемократични активисти. Задържането на медийния магнат Джими Лай на 10 август по твърдения за влизане в сговор с чуждестранни сили или външни елементи бе последвано от акция срещу неговото издание „Епъл Дейли“, в която участваха повече от 200 полицейски служители. Масовата полицейска операция срещу водеща медийна група, изразяваща прямо мнения, стана причина за опасения за възможни политически мотиви. На 10 август Агнес Чоу, съосновател на вече разпуснатата продемократична платформа „Демосисто“, също бе задържана по свързани със ЗНС обвинения.

Подобни опасения бяха изразени по повод решения на правителствената служба по правосъдие да бъдат подведени под наказателна отговорност продемократични активисти и законотворци заради нарушения на обществения ред, свързани с демонстрации и безредици и с поведението им по време на заседания на Законодателния съвет. В същото време не са повдигнати обвинения срещу лица от подкрепящите статуквото партии, участвали в някои от същите инциденти в Законодателния съвет. Освен това липсата на убедителни действия за изправяне пред правосъдието на нападателите, участвали в нападението на станцията на метрото в Юен Лонг през 2019 г., също повдига въпроси относно честността на прокурорските решения.

Твърде рано е да се каже как хонконгските съдилища ще тълкуват ЗНС и в каква степен ще бъдат защитавани правата и свободите, макар в ЗНС да се казва, че при защита на националната сигурност правата на човека ще се зачитат и защитават. В първото „прецедентно дело“ по ЗНС първоинстанционният съд подчерта, че при тълкуването на новия закон съдилищата ще се позовават на принципите на прецедентното право и ще взимат предвид гаранциите за правата на човека. Доверието в компетентността и професионалната почтеност на съдиите и в готовността им да отстояват върховенството на закона продължава да бъде високо, но не бива да се забравя върховният прерогатив на ПК на ОСНП да се произнася с „тълкувания“ във връзка със закона. Първият съдебен процес по дело по ЗНС е насрочено чак за 2021 г.

Обществените допитвания сочат, че мнозинството от респондентите не одобряват ЗНС. Според изследване на хонконгския Институт за проучване на общественото мнение (PORI), проведено по поръчка на Ройтерс през август 2020 г., почти 60 % от анкетираните са изразили отрицателно отношение. Проучването сочи също, че подкрепата за протестното движение е спаднала, като едва 44 % от респондентите заявяват, че го подкрепят.

Полицията реагира строго на неразрешени събирания, като се позовава едновременно на ЗНС, законите за опазване на обществения ред и ограниченията във връзка с COVID. Тя използва нов лилав транспарант, който предупреждава за подозрения, че се нарушава ЗНС, а властите тълкуват в широк смисъл какво съставлява потенциално нарушение на новия закон в контекста на демонстрациите. Това включва използването на популярния протестен лозунг *Освободете Хонконг, революция на нашето време* и

дори държането на празни плакати от протестиращите. Въпреки че свързаният с протестите химн *Слава на Хонконг* не е изрично обявен за незаконен, използването му в училищата е забранено. Освен това отделът на полицията, занимаващ се с националната сигурност, разкри гореща телефонна линия, за да улесни подаването на сигнали за действия, нарушаващи ЗНС.

Реакция на ЕС по отношение на налагането на Закона за националната сигурност

През юли министрите на държавите — членки на ЕС, приеха заключения на Съвета, в които се подчертава, че действията на Китай във връзка с приемането на ЗНС не са в съответствие с поети от страната международни ангажименти съгласно Китайско-британската декларация от 1984 г., както и с Основния закон. Съгласно заключенията тези действия поставят под въпрос волята на Китай да спазва международните си ангажименти, подкопават доверието и се отразяват на отношенията между ЕС и Китай. В тях се излага съгласуван пакет от мерки като първоначален отговор на ЕС по отношение на ЗНС:

1. разглеждане на последствията на правния акт за националната сигурност по отношение на убежището, миграцията, визите и политиката за пребиваване в съответствие с приложимото право, включително чрез обсъждане на съответните аспекти на равнището на ЕС;
2. по-задълбочено разглеждане и ограничаване на износа на специфични чувствителни технологии и оборудване за крайна употреба в Хонконг, по-специално когато са налице основания за съмнения за нежелано използване, свързано с вътрешни репресии, прихващане на вътрешни съобщения или кибернаблюдение;
3. проучване на възможностите за увеличаване и координиране на стипендии и академичен обмен с участието на студенти и университети от Хонконг;
4. допълнително взаимодействие с гражданското общество в Хонконг и осигуряване на подкрепа за него;
5. постоянно наблюдение на съдебните процеси на продемократични активисти в Хонконг;
6. обсъждане на равнище ЕС на потенциалните рискове за гражданите на ЕС, произтичащи от правния акт за националната сигурност;
7. наблюдение на екстратериториалното въздействие на правния акт за националната сигурност;
8. преглед на последствията на правния акт за националната сигурност за функционирането на споразуменията за екстрадиция и на други приложими споразумения на държавите членки с Хонконг;
9. за момента въздържане от започване на всякакви нови преговори с Хонконг.

Основните действия, предприети съгласно заключенията на Съвета, включват суспендирането от шест държави — членки на ЕС², на споразуменията им за екстрадиция или на преговорите за такива споразумения с Хонконг след приемането на заключенията на Съвета; засилен контрол от страна на органите на държавите членки по отношение на съответния износ с крайно местоназначение Хонконг; координирано присъствие от страна на дипломатическите представители на ЕС и на държавите членки в Хонконг с цел наблюдение на съдебните заседания по дела на продемократични активисти; и засилване на контактите им с организации на гражданското общество. Хонконгски студенти и университетски преподаватели и служители продължиха да вземат участие в широк кръг от инициативи за обмен във висшето образование по „Еразъм+“ и по двустранни схеми за обмен, осъществявани от държавите членки. Не са започвани нови преговори с Хонконг.

Прилагането на мерките, предвидени в заключенията на Съвета, се следеше внимателно в съответните органи на Съвета. На заседанието на Съвета по външни работи на 7 декември върховният представител направи преглед на прилагането на ЗНС, на въздействието му върху правата и свободите и средата за стопанска дейност в Хонконг, както и на въздействието на пакета от ответни мерки на ЕС. На тази основа бе постигнато съгласие между министрите, че ЕС следва да продължи да прилага договорените през юли мерки и при необходимост да обмисли допълнителни мерки в зависимост от това как ще се развие ситуацията.

Загриженост във връзка със ЗНС беше изразена на Срещата на върха между ЕС и Китай, състояла се на 22 юни, а въпросът за Хонконг бе поставен и по време на срещите на лидерите на ЕС и Китай, проведени на 14 септември и на 30 декември. ЕС изрази дълбоката си загриженост относно уронването на основните права и свободи след налагането на ЗНС; ЕС припомни също така опасенията си във връзка с отлагането на изборите за Законодателен съвет с цяла година и дисквалифицирането на няколко продемократични кандидати. Председателят на Европейската комисия Урсула фон дер Лайен спомена за нарушаването на правата на човека в Хонконг в речта си за състоянието на Съюза, произнесена пред Европейския парламент на 16 септември.

На 19 юни Европейският парламент прие резолюция относно „закона на КНР за националната сигурност по отношение на Хонконг и необходимостта ЕС да защити високата степен на автономност на Хонконг“. В резолюцията се изразява съжаление по повод въвеждането на ЗНС, тъй като това представлява посегателство срещу автономността на Хонконг и нарушение на международните ангажменти на Китай, включително на Китайско-британската декларация от 1984 г. В резолюцията се отправят няколко препоръки за действия от страна на ЕС и на други страни.

Международна реакция по отношение на налагането на Закона за националната сигурност

Международните участници, включително Г-7, върховният комисар по правата на човека на ООН и специалните докладчици на ООН, също изразиха безпокойство по повод на ЗНС.

² Германия, Франция, Ирландия, Нидерландия, Финландия и Италия.

На 27 май администрацията на САЩ заяви, че Китай сериозно е подкопал автономността на Хонконг и че вече не са налице основания Хонконг да се третира различно от континентален Китай. Това изявление бе последвано от подписването на указ за влизане в сила на американския Закон за автономността на Хонконг на 14 юли. На 7 август САЩ наложиха санкции на 11 физически лица от правителствата на Хонконг и на континентален Китай на основание участие в подкопаването на автономността на САР Хонконг и ограничаване на свободата на изразяване на мнение или свободата на събранията. Сред тях са главният управител, министърът на правосъдието, министърът на сигурността, министърът на конституционните въпроси и въпросите, свързани с континентален Китай, полицейският комисар, директорът на Службата за връзка в Хонконг Ло Хуейнин и други висши служители от континентален Китай, имащи участие в свързаните с Хонконг въпроси. Санкциите предвиждат изземване на имущество и запор на активи в САЩ в отговор на „необичайната и изключителна заплаха“, породена от подкопаването на автономността на Хонконг от страна на Китай. На 9 ноември и на 7 декември САЩ наложиха санкции на още 18 души във връзка с прилагането на ЗНС.

Обединеното кралство разшири правата на имиграция, за да предостави възможност за придобиване на гражданство на жители на Хонконг със статут „британски граждани (отвъдморски територии)“ (BNO); смята се, че около 3 милиона жители на Хонконг имат статут BNO. В съответствие с новата уредба лицата със статут BNO получават разрешение да пребивават в Обединеното кралство за органичен срок от пет години, с правото да работят или учат. След пет години те могат да кандидатстват за статут на уседналост, а след още 12 месеца след придобиването на статут на уседналост ще могат да кандидатстват за гражданство. Визовите разпоредби, които ще придружават новите процедури, бяха обявени през октомври.

В отговор на ЗНС Обединеното кралство, Австралия и Нова Зеландия също суспендираха споразуменията си за екстрадиция с Хонконг.

Репресии над дисиденти

Продемократични активисти бяха задържани по различни обвинения през 2020 г. преди приемането на ЗНС и арестите продължиха през цялата година. През април бяха задържани петнадесет видни личности, включително: Мартин Ли, основател на Демократическата партия и изтъкнат адвокат; Албърт Хо, старши юрист и бивш председател на Демократическата партия; Джими Лай, основател на „Епъл Дейли“. Арестите са свързани с твърдения за „незаконни събирания“ на демонстрации и протести, проведени през август и октомври 2019 г. — престъпление, което може да се наказва със затвор за срок до пет години. Те бяха освободени под гаранция до започването на съдебните процеси, които са насрочени за 2021 г. Джими Лай бе задържан повторно на основание на ЗНС на 10 август, но по-късно бе обвинен в измама. На 3 декември му бе отказано освобождаване под гаранция.

На 23 август 12 жители на Хонконг бяха спрени от китайската брегова охрана при опит да избягат от района с лодка и бяха задържани в континентален Китай. Случаите бяха официално прехвърлени към прокуратурата на 27 ноември по обвинения за опит за преминаване на границата.

На 24 септември продемократичният активист Джошуа Уонг бе задържан като част от поредица от арести, извършени през лятото и насочени към неговите колеги активисти Иван Лам и Агнес Чоу. На 2 декември тримата активисти бяха осъдени на лишаване от свобода за срокове от седем до тринадесет и половина месеца за нарушения на обществения ред, свързани с протести от 2019 г.

На 7 декември заради протести, проведени предишния месец в Китайския университет на Хонконг, полицията задържа осем души, трима от които бяха заподозрени в нарушение на ЗНС чрез „подбуждане към отцепничество“. На 8 декември бяха задържани още осем продемократични активисти по твърдения, че са имали роля в неразрешеното събиране през юли.

На 15 май Независимият съвет по жалбите срещу полицията (НСЖП) публикува доклада си за протестите, предизвикани от законопроекта за екстрадицията. В доклада се разглеждат събитията от юни до октомври 2019 г. и се прави изводът, че няма системен проблем с полицията. НСЖП не установява нередности в действията на полицията по време на нападението от тълпата в Юен Лонг през юли 2019 г., когато група облечени в бяло хора, за които се смята, че са свързани с банди на Триадите, нападнаха пътници на метрото. НСЖП предупреждава за опасностите от поява на тероризъм в Хонконг и обръща внимание, че полицейските органи са обект на „отявлена пропаганда“, целяща да очерни полицията. В доклада са изложени 52 препоръки, като се подчертава необходимостта от допълнително обучение по тактика, използване на сълзотворен газ, подобряване на комуникацията и разсейване на слухове. НСЖП разполага със силно ограничени правомощия и докладът стана обект на остра критика за това, че не дава убедителен отговор на загрижеността по повод на управленската отчетност и отговорност.

За пръв път от 30 години насам властите в Хонконг отказаха да дадат разрешение за възпоменателни прояви във връзка с репресиите на площад „Тянанмън“ през 1989 г. в Китай, като се позоваха на съображения за общественото здраве, свързани с COVID-19. Организаторите на годишното бдение от Хонконгския алианс за подкрепа на демократичните движения в Китай заявиха, че забраната е политически мотивирана. Няколко души бяха арестувани и обвинени, че са взели участие в неразрешено събиране, след като бдението се състоя въпреки забраната. Иначе дейности, свързани с репресиите на площад „Тянанмън“, са позволени, а музеят, управляван от Алианса за подкрепа на демократичните движения в Китай, отново отвори врати през май.

На 4 юни Законодателният съвет прие спорния законопроект за националния химн, който криминализира обидата към „Марша на доброволците“ и предвижда глоба в максимален размер от 50 000 HKD [5 530 EUR] и лишаване от свобода за срок от три години. ПК на ОСНП в Пекин първо прие Закона за националния химн през септември 2017 г., а два месеца по-късно реши да го добави в приложение III към Основния закон. Гласуването в Законодателния съвет въведе това решение в действие на местно ниво.

Службата за връзка в Хонконг оказва все по-силно влияние върху оформянето на политики в Хонконг и върху управляващите политически кръгове, което поставя под въпрос запазването на високата степен на автономност на Хонконг. ЗНС създаде и нова институция на континентален Китай в Хонконг — Службата за защита на националната сигурност, която може да упражнява юрисдикцията си при сериозни

случаи, свързани с националната сигурност, включително при наличие на „сложни“ елементи, свързани с участието на чужда държава или „външни елементи“, които не попадат в обхвата на компетентност на хонконгските институции. Тези разпоредби засега не са прилагани.

Провеждането на изборите за Законодателен съвет първоначално бе насрочено за 6 септември, а на 30 юли 12 продемократични кандидати бяха дисквалифицирани от участие в изборите. Отговорните за изборите служители изтъкнаха, че не са убедени, че кандидатите наистина ще отстояват Основния закон, каквото уверение се изисква да бъде представено официално под формата на подписана декларация. Сред дисквалифицираните бяха четирима действащи към момента законотворци. Не бяха допуснати и трима действащи към момента районни съветници, избрани чрез всеобщи избори, както и бившият лидер на „Демосисто“ Джошуа Уонг.

Правителството на Хонконг направи изявление в подкрепа на дисквалификациите, като за обосновка на този акт посочи действително или предполагаемо поведение на дисквалифицираните лица, включително: подкрепа за независимостта на Хонконг (за която въпросните лица не се застъпват пряко); възражения срещу ЗНС; намерения при всички положения да гласуват против предлагани от правителството законопроекти; както и искания за намеса на чуждестранни правителства. То настоя, че няма политическа цензура или ограничаване на свободи, и предупреди, че обиди и заплахи към отговорните за изборите служители ще бъдат разследвани от полицейските органи. Службата за връзка в Хонконг също приветства решението на отговорните за изборите служители.

Масовите случаи на дисквалификация бяха посрещнати с широка критика на международно равнище. В декларация от името на ЕС, направена от върховния представител/заместник-председателя Борел, се казва, че лишаването от права *отслабва международната репутация на Хонконг като свободно и отворено общество.*

Продемократите проведоха първични избори на 11 и 12 юли за определяне на кандидати за Законодателния съвет, на които се явиха около 600 000 гласоподаватели. Младото поколение от активисти, които като цяло се застъпват за по-големи права на самоопределение, бе добре представено пред урните.

На 31 юли изборите за Законодателен съвет бяха отложени с една година на основание на Наредбата за извънредното положение. Главният управител обоснова мярката, като се позова на рисковете за здравето, в случай че изборите се проведат наред „третата вълна“ на пандемията от COVID-19. Тя подчерта особено голямата опасност за по-възрастните гласоподаватели, невъзможността на близо 100 000 души с право на глас, които към момента се намират в континентален Китай, да упражнят правото си на глас, както и затрудненията за провеждане на предизборна кампания, причинени от мерките за спазване на отстояние между хората. Позова се на отлагането на изборите в други юрисдикции.

Основният закон не предвижда обстоятелства, при които изборите да могат да се отлагат за толкова продължителен срок. В член 69 е предвидено, че мандатът на Законодателния съвет е четири години. Впоследствие ПК на ОСНП издаде кратко решение шестият Законодателен съвет да продължи да изпълнява задълженията си в

продължение на най-малко една година след изтичането на мандата му на 30 септември. Следващият Законодателен съвет ще бъде избран за обичайния четиригодишен мандат.

Действащите законотворци, които бяха дисквалифицирани и не бяха допуснати да се кандидатира за преизбиране, първоначално не бяха отстранени от местата си за срока на едногодишното удължение на мандата. В продемократичния лагер обаче се разрази разгорещен дебат за това дали продемократичните законотворци да останат в заседателната зала на Законодателния съвет. Предвид разногласията в движението бе възложено обществено допитване с цел да се проучи общественото мнение по въпроса. Резултатите от това допитване не бяха достатъчно категорични, поради което всички законотворци с изключение на двама се съгласиха, че трябва да останат на местата си в Законодателния съвет. Трети законотворец подаде оставка по здравословни причини.

На 11 ноември ПК на ОСНП издаде решение, което послужи като основание правителството на Хонконг да отстрани незабавно от Законодателния съвет четирима продемократични законотворци. В решението също така се излагат пространни критерии за определяне на това кога може да се смята, че дадено лице, което е законотворец или би могло да стане законотворец, не е в състояние да изпълнява клетвата за спазване на Основния закон и следователно трябва да бъде отстранено от поста. Те включват подкрепа за независимостта на Хонконг, отказ да се признае суверенитетът на Китай върху Хонконг, насърчаване на чужди държави или „външни елементи“ да се намесват във въпросите на Хонконг и извършване на действия, които застрашават националната сигурност. Решението на ПК на ОСНП бе критикувано остро в Хонконг и от международната общност, включително на основание на това, че съществено подкопава високата степен на автономност и защитата на основните права и свободи.

Дисквалифицирането на четиримата законотворци стана повод останалите 15 законотворци да подадат оставка от Законодателния съвет. Законодателният орган продължи да функционира, но със значително намалени възможности да прилага демократичните принципи на взаимозависимост и взаимоограничаване.

След тези събития няколко високопоставени продемократични дейци се оттеглиха от заеманите партийни длъжности. Тед Хуей от Демократическата партия, който е изправен пред няколко обвинения в престъпления и свързаните с тях условия за освобождаване под гаранция, замина в изгнание по собствена воля в Обединеното кралство, което предизвика силна реакция от властите в континентален Китай и в Хонконг.

През годината съдилищата бяха залети от обвинения в пристрастност, особено във връзка с решенията по дела, свързани с протестите. На 23 септември ръководителят на съдебната власт направи рядко изявление, в което защити съдебната власт и предупреди, че нападите срещу съдиите биха уронили общественото доверие във върховенството на закона. През септември австралийският съдия Джеймс Спигълман се оттегли от поста си като един от четиринадесетте чуждестранни съдии, които заседават във Върховния апелативен съд (ВАС) на Хонконг като непостоянни съдии. Правителството на Хонконг подчерта ангажимента си да прилага системата за назначаване на чуждестранни съдии, като отбеляза значението ѝ за независимостта на съдебната система. През октомври правителството назначи във ВАС съдия Патрик Ходж, заместник-председател на Върховния съд на Обединеното кралство.

На 21 декември състав на ВАС, включващ върховния съдия Джефри Ма и лорд Хофман от Обединеното кралство, участващ като непостоянен член на съдебния състав, единодушно отхвърли иска срещу наложената от правителството забрана да се носят покривала за лице, внесен от продемократични активисти, и потвърди конституционността на Наредбата за извънредното положение (НИП), на основание на която бе наложена забраната. Решението на ВАС оправдава позоваването на НИП от страна на правителството по време на безредиците, като в него се подчертава, че макар извънредните правомощия да са широки и гъвкави, упражняването им подлежи на „съществен контрол“ под формата на съдебен контрол и на проверка и одобрение от Законодателния съвет и трябва да е съобразено с изискванията на Основния закон, а именно, че такива разпоредби трябва да бъдат въвеждани чрез законодателен акт и да бъдат съразмерни.

Тридесетата юбилейна годишнина на Основния закон бе белязана от спорове по въпроса за разделението на властите. В контекста на преразглеждането на училищните учебници правителството на Хонконг заяви, че този принцип не е приложим по отношение на Хонконг. Това стана повод за дебат по същество, в който видни юристи заявиха, че макар в Основния закон разделението на властите да не се упоменава изрично, отговорностите на отделните клонове на властта са очертани отчетливо, а в член 85 са предвидени гаранции за независимостта на съдебната власт.

През годината Законодателният съвет се превърна в сцена на безредие и прояви на насилие, като една от причините бе спорът за заемането на председателското място на Вътрешната комисия. Комисията бе парализирана в продължение на няколко месеца поради използването на блокиращи тактики от продемократите и поради липса на съгласие председателското място да се предостави на заместник-председателя, докато се получат резултатите от избора на нов председател през май. Осем продемократични политици, включително петима действащи и двама бивши законотворци, бяха задържани впоследствие по повод на инциденти в залата на Законодателния съвет. Арестите предизвикаха сериозно безпокойство относно прилагането на наказателни разпоредби спрямо законотворци и бивши законотворци, както и от избиращото им използване срещу продемократични политици.

Главният управител отложи с един месец годишното си обръщение относно политиката, което трябваше да произнесе на 14 октомври. Тя посочи, че причината за отлагането е необходимостта да се проведат консултации с органите на централната власт относно мерките за подпомагане на възстановяването на Хонконг, и с тази цел посети Пекин в началото на ноември.

Четвъртото ѝ обръщение относно политиката бе направено на 25 ноември пред Законодателен съвет, лишен от опозиционни гласове. Главният управител говори за „множеството удари“, сполетели Хонконг, включително влиянието на COVID-19 върху хората и икономиката и обществените размирици. Тя защити ЗНС и други политически събития, включително дисквалифицирането на продемократични законотворци, и включи като част от речта си темата за „пълната подкрепа на централното правителство“. Посочи членове 9 и 10 от ЗНС като основание за планове на правителството да затегне нормативните разпоредби относно обществените организации, медиите и интернет и да насърчи обучението в областта на националната

сигурност в училищата и университетите. Освен това потвърди, че правителството ще внесе законопроект за изменение на разпоредбите относно полагането на клетва.

Въздействие на пандемията от COVID-19

Що се отнася до пандемията от COVID-19, Хонконг събщи за над 8 847 заболели и 148 починали. Отличната здравна система на Хонконг и убедителният политически отговор, включващ строги карантинни мерки, както и отговорното отношение на жителите му, изразяващо се в почти повсеместното носене на маски по време на епидемичния взрив, допринесоха за ефективното управление на пандемията. Хонконг също така ползва ценния си опит от епидемията от тежкия остър респираторен синдром през 2003 г.

Хонконг събщи за първия случай на заразата в края на януари. Малко след това специалният административен район затвори всички гранични пунктове с изключение на международното летище, залива Шънджън и моста Хонконг — Джухай — Макао, като по този начин даде възможност на жителите на Хонконг да се приберат в града. Първоначалните мерки на правителството в отговор на взрива от заболяването предизвикаха известна критика, включително що се отнася до осигуряването на маски. С подкрепата на централното правителство през септември Хонконг осъществи доброволна програма за тестване в целия град, в която участваха 1,78 милиона души. Правителството въведе редица мерки за подпомагане, насочени към намаляване на ефекта от епидемичния взрив върху икономиката и социалната сфера.

По време на взрива от заболяването, който през годината премина на три „вълни“, правителството на няколко пъти затягаше и облекчаваше мерките за спазване на отстояние между хората. Тези мерки включваха затваряне на някои търговски обекти, определени като високорискови, ограничения за отстоянията и броя на посетителите в ресторантите, както и ограничения на броя на хората, които могат да се събират в група.

През второто полугодие в Хонконг започна да се обсъжда възможността за „балони“ при пътуване с цел да се облекчат пътуванията от и до 11 държави. През октомври бе постигнато принципно споразумение за създаване на „балон“ със Сингапур, макар че изпълнението му бе отложено поради засилване на разпространението на COVID-19. През октомври ЕС реши да включи специалните административни райони Хонконг и Макао като региони, по отношение на които може да бъде възстановено неналожителното пътуване на основата на реципрочност и когато условията позволяват това.

Права, свободи и равни възможности

Несъмнено ЗНС повлия върху упражняването на свободите, а лидерите на „Демосисто“ разпуснаха продемократичната партия, когато законът бе приет. Партията се застъпваше за самоопределение на Хонконг, но през януари 2020 г. се отказа от тази цел.

Засили се автоцензурата в обществения живот, въпреки че степента ѝ трудно може да се определи. Пряката цензура все още не е широко разпространено явление, макар че някои журналисти говорят за спорни редакционни решения и за засилена роля на редакторите по отношение на допускането на чувствителни теми. Въпреки че няма

пряка връзка със ЗНС, общественят радио-телевизионен оператор RTHK е подложен на по-силен натиск да избягва дейности и медийно отразяване на теми, които правителството смята за „провокативни“.

Задържането на журналистка на свободна практика на 3 ноември заради работата ѝ по документален филм за RTHK, разследващ нападенията на станцията на метрото в Юен Лонг през юли 2019 г., бе остро критикувано като опит да се криминализира законен журналистически труд.

Университетските преподаватели изпитват несигурност по въпроса какво могат и какво не могат да преподават предвид ЗНС, особено преподавателите по „чувствителни“ дисциплини и тези, които работят със студенти от континентален Китай. Някои представителите на академичните среди се въздържат да търсят финансиране за изследователската си дейност от чуждестранни източници, и особено от САЩ, за да избегнат възникването на деликатни ситуации.

Неправителствените организации се стремят да не влизат в противоречие с ЗНС, което усложнява работата им. Фондацията „Фридрих Науман“ е първата голяма международна организация, която прекрати дейността си в Хонконг поради ЗНС.

Засилва се натискът върху училищата, след като властите в Пекин и Хонконг дадоха сигнали, че е необходимо преподаването да се преориентира към насърчаване на патриотизма и към разясняване на ЗНС. Един учител бе „заличен“ доживотно от регистъра на Бюрото по образование поради това, че е обсъждал в класната стая виждания, поддържащи независимостта, преди приемането на ЗНС, училищните учебници бяха редактирани, а учителите бяха посъветвани да избягват изпадането в противоречие със закона. Секторът на образованието все повече се политизира, като подкрепящи Пекин личности твърдят, че много учители подкрепят каузата на демокрацията или дори на независимостта и че в класните стаи на учениците се налагат западни идеологии и те биват насърчавани да се включват в обществени движения. Главният управител представи реформи в подготовката на учителите, насочени към осигуряване на по-висока степен на спазване на издаваните от правителството насоки.

Свободата на събранията е обект на ограничения предвид избухването на COVID-19 и в светлината на ЗНС. През първата половина на 2020 г. са постъпили 107 заявления за публични събирания, като 87 не са били одобрени. От юли 2020 г. насам всички заявления са получили отказ. Пандемията от COVID-19 редовно се изтъква като основна причина за отказа, а от март са забранени публичните събирания на повече от четирима, а след това — на повече от осем души. На неразрешени събирания полицията поставя лилав транспарант с предупреждение, че е възможно те да са в нарушение на ЗНС, въпреки че не е ясно какво се включва в обхвата на приемливото и на неприемливото по отношение на изразяването на политическо мнение.

Налице е известен напредък в хонконгските правораздавателни органи по отношение на **признаването на правата на лесбийки, гейове, бисексуални, транссексуални и интерсексуални лица (ЛГБТИ)**. През март Апелативният съд определи за противоконституционна и противозаконна една от политиките на службата по жилищно настаняване, която не позволява на еднополови двойки, сключили брак в чужбина, да кандидатстват за жилище — публична собственост. През юни службата за вътрешни приходи измени данъчния кодекс, с което се допуска семейно лице,

намиращо се в хетеросексуален или в еднополов брак, да избира по какъв начин да определи данъчното си задължение — съвместно или индивидуално заедно със съпруга/съпругата си. На 18 септември Върховният съд постанови, че еднополови двойки, сключили брак съгласно законодателството на друга юрисдикция, трябва да се ползват с равни права съгласно наследственото право в Хонконг. В същия ден обаче съдът отказа да признае в по-широк план сключените в чужбина еднополови бракове, като отбеляза, че отделните случаи на дискриминация могат да се разглеждат чрез конкретни съдебни дела. През 2020 г. се появиха опасения по повод на предполагаеми хомофобски забележки, направени от съдия във връзка със сексуалната ориентация на търсещо убежище лице.

Хонконг предприе известни стъпки в борбата с **трафика на хора**, макар че САЩ включи Хонконг във второ ниво на своя списък на наблюдаваните страни. В годишния доклад на САЩ относно трафика на хора сред поводите за загриженост се посочват неефективният механизъм за установяване на самоличността, малкият брой случаи, които са били обект на наказателно преследване, и налагането на наказания на жертви за противозаконни деяния, които са били принудени да извършат. Петият семинар ЕС—Хонконг по въпросите на трафика на хора се състоя на 17 и 18 декември и на него бяха разгледани проблеми от общ интерес. Те включваха международно сътрудничество в борбата с трафика, помощ за жертвите, както и сътрудничество с гражданското общество.

Изражена беше убеденост, че разпространението на COVID-19 се е отразило отрицателно на условията на труд на някои **чуждестранни домашни работници**. Има сведения, че някои работодатели не позволяват на работниците да напускат дома, за да ползват почивния си ден, който обичайно е веднъж седмично. Хонконгската федерация на азиатските съюзи на домашните работници съобщава за засилване на дискриминацията спрямо работниците в резултат на пандемията. Примерите за това включват незаконосъобразно прекратяване на договори в случай на предполагаемо заразяване на работника с коронавируса и отказ да се изплащат възнаграждения на пристигащи домашни работници за времето, прекарано в задължителна карантина. Голям брой загубили работата си домашни работници се оказват блокирани в Хонконг и поради липса на друга помощ са принудени да разчитат в огромна степен на благотворителност. Правителството на Хонконг въведе безплатни тестове за COVID-19 и предостави маски за домашните работници, които изчакват в общежития, преди да отидат в домакинствата на новите си работодатели.

Системата за борба с корупцията продължава да е активна и устойчива, като Хонконг се гордее със своите много високи стандарти на прозрачност и на мерки за борба с корупцията. Властите, както и политическите и икономическите лидери, отчитат, че прозрачността е жизненоважна за поддържане на силната позиция на Хонконг като международен бизнес център.

Икономическото въздействие на взрива от COVID-19 засегна нивата на **бедност**, като безработицата отбеляза най-високото си равнище за последните 16 години — 6,6 % в края на 2020 г.³, а равнището на безработица сред младежите на възраст между 20 и 29

³ Тези и следващите статистически данни са най-актуалните налични по време на изготвянето на настоящия доклад.

години достигна 11 %. Нивото на бедност вече се бе покачило до 20,4 % през 2019 г. През януари 2020 г. главният управител обяви 10 нови инициативи, предназначени да подпомагат обикновените хора и хората в неравностойно положение, включващи увеличение на заложената цел за осигуряване на жилища за временно настаняване от 10 000 на 15 000 до 2023 г., както и предоставяне на парични помощи на кандидати за наемане на обществени жилища, които са чакали ред повече от три години.

II. Икономически събития

През 2020 г. икономиката на Хонконг значително се влоши и отбеляза втора поредна година на рецесия след спада от 1,2 % от БВП през 2019 г. Въпреки известно подобрение по-късно през годината, движено от възстановяването на Китай, в икономиката все пак се наблюдава свиване с 9,1 % за първото тримесечие, с 9,0 % през второто и с 3,5 % през третото тримесечие на 2020 г. в сравнение с 2019 г. Основна роля за свиването имаше COVID-19, макар че пандемията се стовари като добавка към вече съществуващите неблагоприятни фактори, като например безредиците от 2019 г. и търговската война между САЩ и Китай.

Икономиката на САР Хонконг е много отворена и традиционно процъфтява като тройно средище: като център за набиране на офшорен капитал за Китай, като център на световната търговия и търговията с Китай, както и като туристически център (предимно китайски туристи). Сред четирите най-важни отрасли за града — финансови услуги, туризъм, търговия и логистика, единственият, който се справяше добре през 2020 г., бе финансовият.

Отраслите, зависещи в най-голяма степен от разходите, извършвани от туристите, бяха сред най-пострадалите през годината. Тук се включват търговията на дребно, производството на хранителни продукти и напитки, хотелиерството и ресторантьорството, транспортът и въздухоплаването. Продажбите на дребно спаднаха с 25,3 % през първите единадесет месеца на 2020 г. в сравнение със същия период преди една година, постъпленията на ресторантите — с 30,8 % на годишна база през първите три тримесечия на годината, а броят на преминалите през летището пътници се срина с 87,5 % за цялата година в сравнение с предходната. Това в голяма степен може да се обясни с огромния спад на броя на пристигащите туристи, който намаля с 93,6 % на годишна основа, до 3,6 милиона туристи, поради свързаните с пътуванията ограничения и страха да се пътува. Традиционно около 80 % от туристите са от континенталната част и техният дял в продажбите на дребно в града се оценява на 40 %, основно в сектора на луксозните стоки и услуги. Вътрешното потребление също бе засегнато от слабата икономика и от местните правила за спазване на отстояние между хората в ресторантите и в други стопански обекти.

Благодарение на някои подобрения към края на годината и на подобряващото се икономическо положение в Китай и в някои други части на света въздействието на пандемията върху външнотърговския **стокообмен** на Хонконг бе ограничено. За първите единадесет месеца на 2020 г. износът на стоки (почти изцяло реекспорт) спадна с 2,8 % на годишна база, а вносът намаля с 5,0 %. Това на свой ред се отрази на отраслите търговия и логистика, на които се дължат около 20 % от БВП на Хонконг.

През годината положението на **пазара на труда** значително се влоши. Безработицата достигна 6,6 % в края на годината, в сравнение с 3,3 % в края на 2019 г. Налице са и

съществени разлики между отделните сектори, като безработицата във финансовия отрасъл е едва 3,2 %.

Цените на недвижимите имоти се повишиха с 0,3 % през годината (в сравнение с увеличение от 5,5 % през 2019 г.). Хонконг остава един от най-трудно достъпните в света градски центрове за купувачите на жилища. Недостигът на жилища е дългосрочен проблем, който засяга много домакинства.

Финансовият сектор се оказва много по-устойчив от останалата част на икономиката и през годината продължи да расте. Отрасълът бе подкрепян от активен поток от дейности, свързани с първично публично предлагане (ППП). През годината се осъществиха 154 PPP, чрез които бе набран капитал в размер на общо 397,5 милиарда хонконгски долара (42,4 милиарда евро). Това представлява годишно увеличение от 26,5 % на набрания капитал, дори след като двойното PPP на Групата Ант в Хонконг и Шанхай, което бе най-голямото в историята, бе отменено в последния момент поради възражения на регулаторните органи от континентален Китай.

ППП са източник на приходи за много от пазарните участници във финансовия отрасъл и привличат инвеститори и капитал. Новите по-строги правила за китайските дружества, чиито ценни книжа са допуснати до търговия на регулиран пазар в САЩ, и напрежението в по-широк план в отношенията между САЩ и Китай се разглеждат като фактор, насърчаващ PPP на китайски предприятия в Хонконг. Друга причина за устойчивостта на финансовия отрасъл е относително слабата му експозиция на риск спрямо местната икономика. Около 80 % от борсовата капитализация в Хонконг се състои от дружества от континентален Китай, което означава, че отрасълът има голяма експозиция спрямо китайската икономика (която през годината имаше по-добри резултати, отколкото Хонконг). През годината средният дневен оборот на Хонконгската фондова борса нарасна с 49 % на годишна база и пазарната капитализация достигна рекордното ниво от 47,5 трилиона хонконгски долара (5,1 трилиона евро). Индексът Hang Seng спадна с около 3,4 %. Банковият сектор запази високото си равнище на капитализация и на силни буфери. Въпреки несигурната икономическа обстановка и дестабилизиращите събития в местната политика **не бяха регистрирани значителни изходящи капиталови потоци** в САР Хонконг. **Хонконгският долар бе силен** и на няколко пъти се наложи Хонконгският орган по паричната политика да се намеси, за да предотврати прекаленото му поскъпване и да го задължи в рамките на обичайния обхват на обменния му курс спрямо щатския долар. В това отношение притоците на парични средства след дейностите, свързани с PPP, наред с високите валутни резерви, подкрепяха силните позиции на паричната единица.

Средната инфлация възлизаше на 0,4 % за първите единадесет месеца на 2020 г.

Подкрепа от публичния бюджет и състояние на фиска

С цел да се справи с икономическата рецесия и да предостави подкрепа на населението, през годината правителството осъществи няколко кръга от мерки за подпомагане. По данни на правителството **мерките възлизат на 311,5 милиарда хонконгски долара (33,2 милиарда евро), или на около 10—11 % от БВП на града.** Те включват еднократна помощ за жителите в размер на 10 000 HKD (1 066 EUR), схема за субсидиране на трудовите възнаграждения и различни данъчни облекчения,

освобождаване от такси, както и схеми за субсидиране на различни икономически отрасли.

Въпреки че предоставят жизнено необходима подкрепа на икономиката, мерките предизвикаха и критика, че не са достатъчно целенасочени, което намалява тяхната ефективност и ги оскъпява за фиска. Така стана по повод на двете най-скъпоструващи мерки — паричните помощи и субсидирането на трудовите възнаграждения, тъй като за тях можеха да кандидатстват повечето от жителите и дружествата, без оглед на финансовото им състояние. Повечето от мерките бяха обявени през първото полугодие, след което правителството намали мащаба на подкрепата.

Тези действия бяха допълнени с набор от мерки от страна на Хонконгския орган по паричната политика, включително увеличаване на ликвидността в банковия сектор, намаляване на нивото на изискуемите резерви наполовина с цел да се освободи кредитен капацитет, както и въвеждане на кредитна ваканция за клиентите на банките за плащания по главниците на кредитите.

През лятото правителството спаси основния въздушен превозвач на Хонконг „Катай Пасифик“, като му предостави голяма инжекция от ликвидност и заяви, че с това цели да запази работните места и статута на Хонконг като център на въздушния транспорт. Въпреки тази подкрепа няколко месеца по-късно дружеството обяви мащабно реструктуриране.

Във фискално отношение, след като през 2019 г. за пръв път от 15 години бе регистриран бюджетен дефицит, през 2020 г. положението се влоши значително поради ниските приходи и цената на икономическите мерки за подпомагане. В резултат на това през периода от април до ноември публичният дефицит достигна рекордния размер от 318 милиарда хонконгски долара (34 милиарда евро), а фискалният резерв спадна от 1,16 трилиона хонконгски долара на 842 милиарда хонконгски долара (90 милиарда евро).

Стопанска среда

Икономическата рецесия и въздействието на COVID-19 върху стопанската дейност и приходите бяха основният източник на загриженост за европейските дружества през годината. Същевременно много предприятия отчитат и променящата се политическа обстановка в града, включително прилагането на ЗНС и нарастващото влияние на Пекин.

Както по време на безредиците през 2019 г., така и през 2020 г. европейските предприятия в голяма степен прилагаха подхода „да изчакаме и да видим“. Но сред деловите среди цари усещането, че ЗНС е нанесъл ущърб на международната репутация на Хонконг. Налице са и опасения за потенциалното въздействие на закона върху дружествата, както и — в по-широк план, върху средата за стопанска дейност в САР Хонконг. Тези въздействия са различни в различните отрасли, но най-общо казано, сред опасенията са необходимостта да се осигури възможност за непрекъснато функциониране на независима съдебна власт, свобода на словото и свобода на стопанската дейност, достъп до данни, както и отражението на закона върху възможността да се наемат и запазват висококвалифицирани специалисти⁴. В резултат

⁴ Тези поводи за загриженост бяха открити в няколко бизнес проучвания, проведени през годината.

на това някои дружества преосмислят присъствието си в града, а други работят по изготвяне на план за действие в извънредни ситуации. Макар че има и някои дружества, които гледат на ЗНС като на нещо положително, включително от гледна точка на социалната стабилност, проучванията сред бизнеса сочат, че това мнение не е преобладаващо.

Поради икономическия спад някои европейски дружества свиха дейността си в САР Хонконг. Дружествата от отраслите, зависещи в най-голяма степен от разходите, извършвани от туристите, бяха сред най-пострадалите и регистрираха най-съществен спад на приходите. Дружествата в сферата на търговията и логистиката бяха засегнати от слабата световна търговия и спада в световната икономика.

Свързаните с пътуванията ограничения при влизане и излизане от Хонконг също се отразяват чувствително на европейските предприятия, особено предвид факта, че много от тях работят с Китай и с азиатския регион.

Оперативната ефективност на Хонконг, неговата висока степен на автономност, върховенството на закона и неговата независима съдебна система отдавна се смятат за основни конкурентни предимства. Следователно уронването на всяко от тези предимства би довело до отрицателен ефект по отношение на привлекателността на Хонконг. Напрежението между Китай и САЩ, включително по въпроси, свързани с Хонконг, също безпокои предприятията.

Търговия и други политики

През януари влезе в сила споразумение за свободна търговия с Австралия, което бе подписано през март 2019 г. и което включва и изменена спогодба за инвестициите. През март влезе в сила спогодба за инвестициите, сключена с Обединените арабски емирства. През годината продължи постепенното влизане в сила и на подписаното през 2017 г. споразумение за свободна търговия с държавите от АСЕАН.

Правителството обяви мерки за подкрепа на ролята на Хонконг като финансов център и като първия в региона зелен център. Те включват освобождаване от гербов налог на фондове, търгувани на организиран пазар, и мерки за привличане на капиталови фондове. На пазара се появи и нов технологичен индекс, наречен Hang Seng TECH Index. Той представлява тридесетте най-големи технологични дружества, чиито ценни книжа са допуснати до търговия на регулиран пазар в Хонконг, които имат висока експозиция по отношение на технологиите и изпълняват критериите на индекса за проверка. По отношение на зеленото финансиране правителството и финансовите регулатори в града създадоха Междуправителствена ръководна група за финансиране на зелено и устойчиво развитие, а правителството заяви, че през следващите няколко години ще емитира нови зелени облигации (след първата емисия от 2019 г.)

С цел насърчаване на иновациите и технологиите — един от основните му приоритети, правителството задели 3 милиарда хонконгски долара (320 милиона евро) за разширяване на Научния парк на Хонконг и увеличи програмата си за ваучери за подпомагане на технологиите. През декември правителството оповести и Програмата за Хонконг като интелигентен град 2.0. По отношение на жилищния фонд правителството си постави за цел да осигури 100 400 обществени жилища до 2024 г. (и 19 600 частни жилища годишно до 2024 г.) Що се отнася до опазването на околната среда, един от приоритетите бе да продължи да се насърчава използването на

електрифицирани превозни средства и постепенно да се преустанови използването на превозни средства, причиняващи по-голямо замърсяване. Правителството въведе схема за субсидиране, възлизаща на 2 милиарда хонконгски долара (212 милиона евро), за модернизация на зарядни станции за електрифицирани превозни средства в частни жилищни сгради.

В областта на енергетиката целта на правителството е да се увеличи дялът на природния газ в енергийния микс, с цел да се създаде възможност за намаляване на използването на въглища. Управлението на отпадъците в града продължава да бъде голям проблем, като едва малка част от отпадъците в града се рециклират на местно равнище. През юни бе наблюдавано отстъпление, когато законотворците оттеглиха отдавна отлаган законопроект за въвеждане на задължителна такса за отпадъците, който бе внесен през 2018 г.

В своето **годишно обръщение относно политиката**, направено на 25 ноември 2020 г., главният управител предложи да се засили възстановяването на Хонконг. В краткосрочен план акцентът бе поставен върху ограничаването на пандемията, а по-дългосрочните икономически планове потвърдиха определените приоритети, както следва: засилване на интеграцията в рамките на района на Големия залив и с континентален Китай; подкрепа за ролята на Хонконг като център на търговията, финансите и бизнес услугите; насърчаване на иновациите и технологиите и развитие на интелигентен град. Макар че в обръщението относно политиката се съдържаха някои мерки за бизнеса, както и обещанието за увеличаване на разходите за инфраструктура, това не доведе до значително увеличение на дела от 10—11 % от БВП на вече влетите средства в икономиката през годината.

В обръщението относно политиката отново бе поставен акцент върху решаването на отдавнашните проблеми с недостига на жилища и недостъпно високите им цени. По този въпрос главният управител препотвърди подкрепата си за Lantau Tomorrow Vision — огромен и оспорван проект за създаване на острови до Лантау. Отчитайки предизвикателствата, застрашаващи репутацията на Хонконг, в обръщението си относно политиката тя обяви и широкомащабна рекламна кампания за популяризиране на града като център на стопанска дейност.

Заслужава внимание обявеното решение Хонконг да постигне въглеродна неутралност до 2050 г.; като част от това начинание планът на Хонконг за действия в областта на климата ще бъде актуализиран до средата на 2021 г. В обръщението бяха съобщени и други „зелени“ намерения, включително в областта на транспорта, сградния фонд, зеленото финансиране и енергията от отпадъци.

Посещението на главния управител в Пекин събуди надежди, че Китай може скоро отново да отвори границата си с Хонконг. Много предприятия имат дейност, клиенти и/или доставчици в континенталната част, а китайските туристи, посещаващи Хонконг, са основен източник на приходи за отраслите на търговията на дребно, производството на хранителни продукти и напитки, хотелиерството и ресторантьорството и транспорта. До края на годината обаче свързаните с пътуванията ограничения, като например задължителната карантина, останаха в сила.

III. Отношения между Хонконг и континентален Китай

Службата за връзка в Хонконг (СВХ) оказва все по-силно влияние върху оформянето на политики в Хонконг и върху управляващите политически кръгове, което поставя под въпрос запазването на високата степен на автономност на Хонконг. Направеното през април изявление, че СВХ не е задължена да спазва разпоредбата в Основния закон относно защитата на автономността на Хонконг от намеса от страна на централната власт (член 22), изпрати тревожен сигнал за ангажимента на Китай относно спазването на принципа „една държава, две системи“. В декларацията на СВХ, с която се потвърждава това тълкуване, се казва, че СВХ се ползва с широки пълномощия в Хонконг, включително правомощия да упражнява надзор. Назначаването на Ло Хуейнин на поста директор на СВХ през януари 2020 г. предизвести заемаването на по-инициативна позиция от страна на СВХ, изразяваща се в издаването на редовни съобщения за медиите, в които се коментират събития, свързани с Хонконг. В съобщенията се съдържат остри критики по адрес на продемократични законотворци.

Континентален Китай продължава да бъде най-големият търговски партньор на Хонконг в търговията със стоки, с дял от 59 % от общия обем на износа на Хонконг и 43 % от вноса му за първите единадесет месеца на 2020 г. На свой ред САР Хонконг е важен търговски център за континенталната част и се нарежда на пето място сред най-големите търговски партньори на Китай за 2020 г. Китайската провинция Гуандун продължава да бъде важна база за пасивно усъвършенстване за Хонконг.

Хонконг остава и **изключително важен офшорен финансов и инвестиционен център на Китай**. В края на 2019 г. континенталната част на Китай бе най-големият източник на входящи преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) за Хонконг, като се изключат офшорните центрове, както и първостепенната дестинация за изходящи ПЧИ от Хонконг, с относителни дялове съответно от 28 % и 45 % от общия обем. На свой ред около 65 % от ПЧИ в континентален Китай идват от Хонконг, а 61 % от китайските изходящи ПЧИ се вливат в Хонконг. В Хонконг до борсова търговия са допуснати 1 319 предприятия от континентален Китай и техният дял от общата пазарна капитализация в града е 80 %. Капиталовите пазари на Хонконг и континентален Китай са свързани посредством **схемата за връзка между фондовите борси (Stock Connect)**, която свързва Хонконгската фондова борса с Шанхайската и с Шънджънската фондова борса, **както и посредством схемата за свързване на пазара на облигации (Bond Connect)**, предоставяща взаимен достъп до пазарите на облигации.

През годината Хонконг и континенталната част на Китай продължиха да развиват своите отношения в съответствие с **Китайско-хонконгското споразумение за по-тясно икономическо партньорство (СЕРА)**, подписано за първи път през 2003 г. Новите мерки за либерализация на търговията с услуги, договорени през ноември 2019 г., влязоха в сила през юни 2020 г.

Регионалната интеграция съгласно плана за **района на Големия залив Гуандун — Хонконг — Макао („района на Големия залив“)** продължи през годината. В публикувания през 2019 г. подобен план като цел е поставено безпрепятственото движение на стоки, услуги и капитали в рамките на района на Големия залив да стане факт до 2035 г. През годината правителството обяви мерки за задълбочаване на интеграцията и за улесняване на стопанската дейност в редица сектори. Във финансовата сфера през юни Китайската народна банка, Хонконгският орган по паричната политика и Органът по паричната политика на Макао съвместно обявиха план за въвеждане пилотна двупосочна трансгранична схема за свързаност в областта

на управлението на богатство (Wealth Management Connect). Тя би дала възможност на жителите на Хонконг, Макао и девет града в провинция Гуандун да извършват трансгранични инвестиции в продукти за управление на богатство, предлагани от банки в района. Планира се и модул за свързаност в областта на застраховането (Insurance Connect) в рамките на района на Големия залив.

Предприятията в голяма степен гледат положително на възможностите, които предлага районът на Големия залив, но това е придружено с предизвикателства по отношение на политиките на данъчно облагане, регулаторните и правните аспекти, несигурността относно политиките, както и въпросите за прозрачността и видимостта и за защитата на правата върху интелектуалната собственост. В по-широк план все още стоят въпроси за това как да се обединят три различни икономически, правни, данъчни и митнически системи и за евентуалното съперничество между участващите градове. Конкуrentното предимство на Хонконг като основен център за връзка с Китай също може да бъде подкопано, когато градовете в Гуандун либерализират своите икономики, повишат конкурентоспособността си и се свържат със света чрез финансите и търговията.

IV. Двустранни отношения и сътрудничество между ЕС и Хонконг през 2020 г.

През 2020 г. ежегодният структуриран диалог между ЕС и Хонконг не се състоя — за пръв път от 2006 г., когато бе поставено началото на тези срещи. В миналото структурираният диалог даваше възможност да се направи обзор и да се даде тласък на сътрудничеството в области като финансовите услуги, търговията, инвестициите, обществените поръчки, митниците и иновационните технологии, както и по проблеми, свързани с трафика на хора и с опазването на околната среда. ЕС е на мнение, че за двете страни е важно да водят редовен институционален диалог, който дава възможност за всеобхватен обзор на отношенията и за търсене на решение на всеки въпрос, който буди загриженост или представлява взаимен интерес и попада в юрисдикцията или сферата на компетентност на другата страна. ЕС се надява, че през 2021 г. ще бъдат налице необходимите условия структурираният диалог да се възобнови.

През 2020 г. 1 560 дружества от ЕС са започнали стопанска дейност в Хонконг и много от тях използват Хонконг като регионално седалище или имат регионално представителство там. Дружествата от ЕС развиват дейност в широк кръг от сектори — главно във финансовите и бизнес услугите, международната търговия, логистиката, търговията на дребно, производството на хранителни продукти и напитки и строителството.

През 2020 г. Хонконг беше 25-ият по големина партньор на ЕС⁵ в търговията със стоки и 12-ият по големина търговски партньор на ЕС в Азия. Общият обем на двустранната търговия през периода възлизаше на 27,4 милиарда евро, което е спад от 10,8 % на годишна база в сравнение със същия период пред 2019 г. Износът на стоки от ЕС за Хонконг през този период възлизаше на 23,0 милиарда евро, а вносът от Хонконг беше на обща стойност 7,1 милиарда евро, което доведе до положително салдо за ЕС в размер на 15,8 милиарда евро. През 2020 г. ЕС беше третият по големина партньор на

⁵ Въз основа на данни за ЕС-27.

Хонконг в търговията със стоки, след континентален Китай и Тайван. ЕС беше втората най-голяма дестинация за износа на Хонконг и петият по обем вносител. Хонконг продължи да бъде важен разпределителен център за търговията между континентален Китай и ЕС.

През 2019 г. Хонконг беше четвъртият по значение **търговски партньор на ЕС в сферата на услугите** в Азия. През 2019 г. (последната година, за която има налични данни) двустранната (ЕС-27) търговия с услуги възлизаше на 26,8 милиарда евро (+ 9 % на годишна база). Вносът на услуги от Хонконг в ЕС възлизаше на 11,0 милиарда евро, а износьт за Хонконг — на 15,8 милиарда евро, което доведе до положително салдо за ЕС в размер на 4,7 милиарда евро⁶.

Двустранните **инвестиции** между ЕС и Хонконг продължиха да бъдат значителни. Статистиката на Хонконг показва, че като се изключат офшорните центрове, в края на 2019 г. ЕС е бил седмият най-голям чуждестранен инвеститор в Хонконг и втората основна дестинация на изходящите ПЧИ на Хонконг (по последни налични данни). На свой ред, по данни на Евростат, в края на 2019 г. общият размер на ПЧИ от Хонконг в ЕС-27 е възлизал на 185,8 милиарда евро, което прави Хонконг значим източник на ПЧИ в ЕС, а инвестициите на ЕС-27 в Хонконг са възлизали на 163 милиарда евро. По отношение на инвестиционните потоци последните данни за първите три тримесечия на 2020 г. показват нетен приток на ПЧИ от Хонконг в ЕС в размер на 7,6 милиарда евро (спрямо нетен изходящ поток в размер на 49,8 милиарда евро през първите три тримесечия на 2019 г.).

През годината ЕС и Хонконг продължиха да работят заедно в областта на **митниците** съгласно план за действие за подобряване на защитата на правата върху интелектуалната собственост (ПИС) в съответствие със Споразумението между Европейския съюз и Хонконг за сътрудничество и административна взаимопомощ по митническите въпроси и плана за действие относно митническото сътрудничество в областта на ПИС. През 2020 г. взаимният обмен на информация относно рисковете протичаше гладко, макар че кризисната ситуация, свързана с COVID-19, се отрази на някои планирани оперативни дейности. Въпреки отличното сътрудничество Хонконг остава вторият — по стойност на стоките — източник на внос в ЕС на стоки, нарушаващи ПИС, дори те да не са били произведени в града.

Що се отнася до **изследванията, науката и иновациите**, през 2020 г. органите на Хонконг публикуваха две покани за кандидатстване за средства в подкрепа на участници в „Хоризонт 2020“ от САР Хонконг; крайният срок за представяне на предложения в отговор на последната покана е средата на януари 2021 г. Тъй като досегашната схема за сътрудничество по „Хоризонт 2020“ приключва заедно с Европейската рамкова програма в края на 2020 г., необходимо е да се възобновят разговорите с Хонконг за разширяване на схемата в рамките на „Хоризонт Европа“, включително с механизъм за съфинансиране, отворен за участие на частния сектор. В евентуалните бъдещи дискусии относно „Хоризонт Европа“ приоритет ще бъде даден на реципрочността, еднаквите условия, отвореността, приобщаването и спазването на високи стандарти за етичност и почтеност. Във връзка с това влиянието на ЗНС върху изследователите и мобилността на научните изследвания, академичната свобода и

⁶ По предварителни статистически данни от Евростат.

изследователските институции занапред ще бъде обект на внимателно наблюдение от ЕС.

По отношение на **борбата с изпирането на пари и с финансирането на тероризма** миналата година Специалната група за финансови действия (FATF) публикува доклад за взаимна оценка на Хонконг⁷, след което Хонконг бе включен в процедура на редовно наблюдение. Предвид факта, че Хонконг е процъфтяващ финансов и търговски център, съществуват големи рискове от злоупотреба с неговата система като транзитна точка за чуждестранни постъпления от престъпна дейност. Във връзка с това Хонконг трябва да продължи да предприема мерки, осигуряващи наличието и верността на информацията за действителните собственици за всички съответни правни форми.

На 17 и 18 декември се състоя 5-ият ежегоден семинар ЕС—Хонконг по въпросите на **трафика на хора**. Семинарът включваше две полудневни сесии, проведени онлайн, в които бяха разгледани международните стандарти, партньорствата за борба с трафика на хора, подкрепата за жертвите и актуалното състояние на борбата с трафика на хора в ЕС и Хонконг. Посещаемостта от страна на Хонконг бе отлична — присъстваха около 80 участници от широк кръг публични служби. Програмата за техническа помощ и обмен на информация (TAIEX) привлече като лектори 7 експерти от Европа, които говориха на семинара.

Поради пандемията от COVID-19 се наложи да отпаднат повечето от планираните дейности за личен контакт между участниците, включително културните мероприятия, научноизследователските дейности, академичното сътрудничество, мобилността на студентите и дейностите с участие на творческите индустрии. По тази причина Бюрото на ЕС потърси алтернативни начини за осъществяване на домакинство на публични дипломатически събития. През февруари Бюрото на ЕС бе домакин на Филмовия фестивал на ЕС за 2020 г., който се проведе с подкрепата на държавите — членки на ЕС, и при засилени здравни мерки. Заедно с държавите — членки на ЕС, Бюрото на ЕС организира третото издание на музикалния фестивал „Музицирай, Хонконг“ (Make Music, Hong Kong) в онлайн формат. Бюрото на ЕС организира също така конкурс по проектиране в сътрудничество със Съвета по професионално обучение.

Бюрото на ЕС провеждаше чести срещи с правителствени служители, законотворци, академичните среди и гражданското общество.

⁷ <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/MER-Hong-Kong-China-2019.pdf>.